

RAADSVOORSTEL

Onder verantwoordelijkheid van	R. Groenewoud
Onderwerp	Collegevoorstel beleid- beheerplan Wegen 2027-2031
Zaaknummer	0000469477
Programma	2. Wonen, bedrijven en recreëren
Voorstelnummer	Rv. 26.48
Rondetafelgesprek	30 november 2026
Opiniërende/Besluitvormende raad:	14 december 2026

Aan de raad,

Wat houdt het voorstel in het kort in (max 4 regels):

Het beleids- en beheerplan wegen 2027-2031 beschrijft hoe de gemeente Heeze-Leende voor de komende 5 jaar richting en sturing geeft aan het beheer van de gemeentelijke openbare wegen. Het beleids- en beheerplan wegen 2027-2031 koppelt ambitie aan de daarvoor benodigde middelen.

Wat is het probleem / waarom moet de raad hierover een besluit nemen?

1. Het huidige beleids- en beheerplan wegen 2022-2026 loopt af eind 2026. Een vernieuwd plan is noodzakelijk om richting en sturing te blijven houden op de uitvoering van het wegbeheer.
2. Het beleids- en beheerplan wegen geeft invulling aan de verplichting van de gemeente op basis van de wegenwet.
3. Het beleids- en beheerplan wegen 2027-2031 koppelt ambitie aan de daarvoor benodigde middelen en werkt rechtstreeks door naar de begroting.

Met dit plan brengen wij de gemeenteraad in positie om voldoende middelen beschikbaar te stellen voor doelmatig wegbeheer en het voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit het wettelijk kader voor gemeentelijk wegenbeheer.

Eerdere besluitvorming over dit onderwerp:

- Kaderbrief 2027
- Beleids- en beheerplan wegen 2021-2026
- Begroting 2026

Wat zegt het raadsprogramma hierover en/of welke kaders heeft de raad hierover al meegegeven?

In het huidige raadsakkoord is onderstaande opgenomen:

- "Inzetten beschikbare gelden voor onderhoud van wegen, trottoirs en fietspaden": Dit plan geeft in zijn totaliteit gehoor en invulling in de uitvoering van de beschreven ambitie.

- "Actualisatie van het onderhoudsplan": Dit raadsvoorstel geeft gehoor en invulling aan de uitvoering van deze ambitie uit het raadsakkoord.
- "Een veilige gemeente": Veiligheid is een belangrijk kader binnen wegbeheer. Het hanteren van kwaliteitsniveau B betekent dat veiligheidsrisico's en kapitaalvernietiging proactief worden beheerst.
- "Realistische keuzes binnen financiële kaders waarbij uitvoerbaarheid en ambtelijke capaciteit leidend zijn bij prioritering": Kwaliteitsniveau B is de meest kosten efficiënte kwaliteitsniveau dat gekozen kan worden binnen de CROW wegbeheersystematiek.

Toelichting op het voorstel:

De gemeente Heeze-Leende staat voor een groeiende opgave in het beheer van haar wegenareaal. Het areaal is omvangrijk, relatief oud en kent een groot aandeel in het buitengebied. De evaluatie van de afgelopen beheerperiode laat zien dat het huidige kwaliteitsniveau onder het ambitieniveau B ligt. Hoewel sinds 2023 een lichte kwaliteitsverbetering zichtbaar is, blijft de ambitie vooralsnog niet bereikt.

De sterke kwaliteitsdaling die zichtbaar is tussen 2021 en 2023 kent meerdere oorzaken. Onzekerheden van de inspectie data, sterke fluctuaties in weeromstandigheden en een verouderd areaal. Daarnaast is van belang dat in het beleids- en beheerplan wegen 2022-2026 is gekozen om de onderhoudsbudgetten die benodigd waren om ambitieniveau B te realiseren niet te verhogen. In plaats daarvan is een aanvullend vervangingsbudget van € 400.000 per jaar beschikbaar gesteld aangezien deze er voorheen niet was. Daarmee sluiten de financiële middelen niet aan op de onderhoudsbehoefte, terwijl de kwaliteitsambitie ongewijzigd bleef met daling in kwaliteit tot gevolg.

De kwaliteitsverbetering die vanaf 2023 zichtbaar is, hangt samen met de uitvoering van deze aanpak. Onderhoudsmaatregelen en vervangingsmaatregelen zijn vanaf dat moment nadrukkelijker vanuit de daarvoor bestemde budgetten gefinancierd. Waar in het verleden vervangingen deels werden bekostigd uit onderhoudsmiddelen, zijn deze budgetten vervolgens van elkaar gescheiden. Hierdoor konden onderhoudsmiddelen doelgerichter worden ingezet voor het in stand houden van de bestaande kwaliteit, terwijl vervangingen vanuit het vervangingsbudget werden uitgevoerd. De positieve ontwikkeling tussen 2023 en 2025 laat zien dat deze werkwijze bijdraagt aan een doelmatiger inzet van middelen op het onderhoud.

Uit de analyse van de leeftijd van het areaal blijkt dat deze verouderd is. Hierdoor is er sprake van een aanzienlijke theoretische vervangingsopgave van circa € 21,8 miljoen, waarvan € 3,8 miljoen in Engelse Tuin en € 2,8 miljoen in Weibossen.

Zonder aanscherping van de beheerstrategie in het beleids- beheerplan wegen 2026-2031, bestaat het risico dat de kwaliteit afglijdt en de vervangingspiek hoog blijft. De evaluatie onderstreept daarmee de noodzaak om middelen voor onderhoud en vervanging op niveau te houden om te voldoen aan het wettelijk kader en het ambitieniveau.

De wettelijke plicht voor veilige wegen is niet vrijblijvend en vraagt om aantoonbaar en planmatig handelen. Tegelijkertijd heeft de gemeente beleidsvrijheid in het te hanteren kwaliteitsniveau, maar deze vrijheid brengt bestuurlijke verantwoordelijkheid met zich mee.

Beleidsambitie

De gemeente kiest ervoor om de bestaande ambities uit het beheerplan 2022 – 2026 te continueren. Dit betekent dat de wegen worden beheerd naar kwaliteitsniveau B. Het hanteren van kwaliteitsniveau B betekent dat risico's op veiligheidsproblemen en kapitaalvernietiging proactief worden beheerst.

Beheerstrategie

De beheerstrategie is op te delen in 2 fases in het onderhoudsproces.

- Onderhoud tot het behalen van de theoretische levensduur;
- Maatregelen na het behalen theoretische levensduur.

Tot het behalen van de theoretische levensduur wordt de huidige onderhoudsprocedure van de CROW-systematiek gevolgd. Hiermee wordt ingezet op een onderhoudscyclus van klein onderhoud, groot onderhoud en het uitvoeren van direct onderhoud en schadeherstel.

Nieuw in dit plan is de werkwijze met betrekking tot de opgave ná het behalen van de theoretische levensduur van onze wegen. De doelstelling is om deze planperiode een strategie in gang te zetten en daarmee een in het volgende plan meer realistisch beeld van de werkelijke vervangingsopgave te gaan geven.

De vernieuwde strategie is gebaseerd op verlengen van de levensduur van het huidige areaal tot het vervangen of het rehabiliteren op een natuurlijk moment. In deze strategie wordt onderscheid gemaakt tussen het wegenremaal binnen en buiten de kom: Binnen de kom ligt de nadruk op integrale uitvoering, waarbij vervanging wordt afgestemd met andere opgaven zoals riolering en herinrichting. Tot aan dit natuurlijke moment zullen de wegen op basis van onderhoud op kwaliteitsniveau gehouden worden. Buiten de kom worden wegen vervangen of gerehabiliteerd wanneer de leeftijd niet financieel efficiënt verlengd kan worden. Onderzoek naar diepere lagen in de fundering zal moeten uitwijzen of de levensduur van wegen financieel efficiënt verlengd kunnen worden of dat wegen toe zijn aan vervanging.

Om de financiële impact van de vervangingsopgave binnen de kom te beperken, is ervoor gekozen onderhoudswerkzaamheden waar mogelijk te combineren met integrale herinrichtingsprojecten en de levensduur van verhardingen verantwoord te verlengen. Hierom is in de programmering rekening gehouden met reeds geplande projecten uit de gemeentelijke begroting zoals de Weibossen en de Engelse Tuin. Op deze locaties wordt bewust beperkt onderhoud uitgevoerd tot het moment van herinrichting of vervanging. Hierdoor valt de benodigde jaarlijkse dotatie voor onderhoud lager uit dan bij een volledig cyclische onderhoudsstrategie. Het uitstellen of beperken van geplande investeringen is een expliciete keuze met financiële gevolgen en risico's. Het plan vormt hiermee niet alleen een technisch document, maar een bestuurlijk afweegkader waarin verantwoordelijkheden, risico's en middelen samenkomen.

Tegelijkertijd is wegbeheer onlosmakelijk verbonden met bredere maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit, duurzaamheid, energietransitie, participatie en toegankelijkheid. Dat maakt dat keuzes in het wegbeheer steeds vaker meerdere beleidsdoelen raken. De rol van de wegbeheerder krijgt daarmee extra druk om het belang van de gebruiker in algemene zin te waarborgen en dit op een zo efficiënt mogelijke manier vorm te geven.

Conclusies en aanbevelingen

De gemeente Heeze-Leende staat voor de opgave om de kwaliteit van haar verouderende wegennet op peil te houden en tegelijkertijd voorbereid te zijn op een toenemende vervangingsbehoefte. Dit beheerplan heeft als ambitie kwaliteitsniveau B te realiseren, het versterken van de langetermijnsturing op onderhoud en vervanging, het benutten van levensduur verlengende maatregelen en het integraal uitvoeren van projecten. Actuele beheerdata en voldoende financiële middelen vormen daarbij belangrijke randvoorwaarden. Met deze aanpak wil de gemeente kwaliteitsverlies, kapitaalvernietiging en oplopende kosten voorkomen, terwijl de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid op een verantwoorde manier worden geborgd.

Wat zijn de argumenten om dit zo te gaan doen?

- **De wetgeving vraagt om een actueel beheerplan.**
- Het BBV schrijft voor dat gemeenten beschikken over een actueel beheerplan als onderbouwing van de onderhoudsvoorziening. Ook volgt uit de Wegenwet een zorgplicht voor veilige openbare wegen.
- **Het wegennet voldoet momenteel niet aan de bestuurlijk vastgestelde ambitie.**
De kwaliteit van het areaal is in het verleden gedaald en ligt momenteel onder kwaliteitsniveau B. Hoewel vanaf 2023 een lichte verbetering zichtbaar is, is versterking van de huidige aanpak noodzakelijk om de ambitie te kunnen realiseren.
- **Een groot deel van het areaal bereikt het einde van de theoretische levensduur.**
Een groot deel van het verhard areaal is aangelegd vóór 1980. Zonder een gerichte strategie ontstaat een grote vervangingspiek met hoge financiële en organisatorische gevolgen.
- **Integrale uitvoering levert maatschappelijke en financiële voordelen op.**
Binnen de bebouwde kom wordt vervanging afgestemd met riolering, klimaatadaptatie en herinrichtingsprojecten. Hierdoor worden werkzaamheden gecombineerd, blijft overlast beperkt en worden middelen efficiënter ingezet.
- **Levensduurverlengend onderhoud beperkt investeringspieken.**
Vooral in het buitengebied biedt levensduurverlengend onderhoud mogelijkheden om bestaande wegconstructies langer te benutten. Hierdoor kunnen investeringen worden gespreid.
- **De financiële middelen sluiten aan op de in het plan benoemde ambitie.**
Financiële middelen zijn onlosmakelijk verbonden aan het gekozen ambitieniveau.

Wat willen we met dit voorstel bereiken (beoogd resultaat)?

Met dit voorstel wil de gemeente:

- De openbare wegen veilig en bruikbaar houden;
- Kwaliteitsniveau B behouden en waar nodig herstellen;
- Kapitaalvernietiging voorkomen;
- De toekomstige vervangingsopgave beheersbaar houden;
- Investeringskosten beter spreiden door toepassing van levensduurverlengende maatregelen;
- Grip en inzicht houden op kosten, kwaliteit en risico's van het kapitaalgoed wegen.

Zijn er alternatieve mogelijkheden overwogen? Zo ja welke?

Een alternatief is het verlagen van de kwaliteitsambitie naar kwaliteitsniveau C. Dit leidt echter tot kwaliteitsverlies, hogere onderhoudskosten op langere termijn, meer risico op aansprakelijkheid en een verdere groei van de toekomstige vervangingsopgave. Daarnaast heeft dit ongetwijfeld meer ergernissen, ongemak en meldingen tot gevolg wat op zijn beurt een verhoging van de druk op de ambtelijke capaciteit is.

Een tweede optie is het volledig vervangen van wegen zodra de theoretische levensduur wordt bereikt. Dit leidt echter tot zeer hoge investeringspieken en is financieel minder beheersbaar dan de voorgestelde strategie waarbij levensduurverlenging waar mogelijk wordt toegepast.

Welke beleidsmatige of juridische consequenties heeft dit voorstel?

Het voorstel actualiseert het gemeentelijk beleid voor wegbeheer voor de periode 2027-2031 en vormt de inhoudelijke onderbouwing voor de paragraaf kapitaalgoederen en de onderhoudsvoorziening. Daarnaast geeft het invulling aan de wettelijke plicht uit de Wegenwet en voldoet het aan de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Past een en ander in de reguliere begroting of zijn hier incidenteel / structureel extra middelen voor nodig?

In de Kaderbrief 2027 is voorgesorteerd op een kostenstijging t.b.v. de uitvoering van het wegenbeheerplan. De financiële gevolgen met betrekking tot de dotatie op de voorziening wijkt af ten opzichte van de kaderbrief. In de kaderbrief is rekening gehouden met een eenmalige dotatie in de voorziening om de jaarlijkse dotatie te beperken. Dit is echter afwijkend van de BBV eisen waardoor van deze werkwijze afgeweken moest worden. De jaarlijkse dotatie is hierdoor hoger uitgevallen dan in de kaderbrief voorspeld. Onderstaand zijn de verdere financiële gevolgen beschreven.

Uit de financiële analyse blijkt dat de in de Meerjarenraming 2026-2029 opgenomen jaarlijkse dotatie aan de voorziening groot onderhoud wegen van € 762.000 onvoldoende is om de voorziening op peil te houden. Om de voorziening in stand te houden is in de periode 2027-2031 een jaarlijkse dotatie van € 1.050.000 benodigd. De jaarlijkse meerkosten van € 288.000 worden opgenomen in de Meerjarenbegroting 2027-2031.

Daarnaast wordt, conform de gekozen beheerstrategie, uitgegaan van een jaarlijks investeringsbudget van circa € 400.000 voor levensduurverlengend onderhoud in het buitengebied. Grootschalige vervangings- en herinrichtingsprojecten blijven afzonderlijk ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd via projectvoorstellen, zoals eerder gebeurd is bij projecten als Weibossen en Engelse Tuin. In het Meerjariginvesteringsplan 2026-2029 is al rekening gehouden met deze jaarlijkse investeringsbudgetten van € 400.000. Deze investeringen zullen in de volgende jaren gecontinueerd worden tot aan de volgende actualisatie van het beleids- en beheerplan wegen.

Naast dotatie in de voorziening en investeringsgeld, wordt de continuering van de exploitatiebudgetten doorgezet. De huidige exploitatiebudgetten voor klein onderhoud zijn toereikend om uitvoering te geven. Extra financiële middelen zijn dan ook niet noodzakelijk. Het budget wordt gecontinueerd en voortgezet volgens de standaard P&C procedure.

In onderstaande tabel zijn de jaarlijkse meerkosten voor wegbeheer weergegeven.

Meerkosten wegbeheer Bedragen * € 1.000	2027	2028	2029	2030	2031
Exploitatiebudgetten	0	0	0	0	0
Dotatie aan voorziening groot onderhoud	288	288	288	288	288
Kapitaallasten investeringen	0	0	0	0	0

Hoe gaan we dit besluit een vervolg geven (waaronder communicatie naar buiten toe en planning)?

Als de gemeenteraad een positief besluit neemt dan publiceren wij het stuk op onze gemeentelijke kanalen en op de site van overheid.nl. Waarna we overgaan tot de uitvoering van het plan. Tijdens de uitvoering zullen inwoners en belanghebbenden geïnformeerd worden.

Beslispunten:

1. Het beleids- en beheerplan wegen 2027-2031 vast te stellen.
2. Voor de periode 2027-2031 vast te houden aan CROW-kwaliteitsniveau B als kwaliteitsambitie voor het gemeentelijke wegennet.
3. In te stemmen met een jaarlijkse verhoging van de huidige dotatie in de onderhoudsvoorziening met € 288.000,-
4. Handhaven van het huidige exploitatiebudget en het jaarlijkse investeringsbudget ter hoogte van € 400.000 voor investeringen.

Heeze-Leende,
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN HEEZE-LEENDE,
De secretaris, De voorzitter,

E. Dielissen

T.M. Heldens